HAZRETİ ZÜBEYR BİN AVVÂM

Sağlığında Cennet ile müjdelenen Eshâb-ı kiramdan. Nesebi; Huveylid bin Esed bin Abduluzzâ bin Kusey torunudur. Eshâb-ı kiramın büyüklerindendir. Hazreti Hadîce'nin erkek kardeşinin ve Resûlullah'ın (aleyhisselâm) halası olan Hazreti Safiyye'nin oğludur. Dördüncü olarak imâna geldi. Hazreti Ebû Bekir'in dâmâdı idi. Bütün gazâlarda bulundu. Çok yaralandı. Mısır'ın fethinde de bulundu. Zengin olup, bütün malını Allah için dağıtdı. Eshâb-ı kiram şehîd olunca yetimlerine vasî olur, onları beslerdi. Deve Vak'asında Hazreti Talha ve Hazreti Âişe ile birlikde, Hazreti Ali tarafında değildi. Harbden çekilip namaz kılarken, İbn-i Cermuz tarafından, 36 (m. 656) yılında, altmışyedi yaşında şehîd edildi. Hazreti Ali bunu işitince çok üzüldü. Namazını kendi kıldırdı. Hazreti Ali, Zübeyr, Talha ve Sa'd bin Ebî Vakkâs aynı yılda doğmuşlardır.

İman ettiği zaman, amcası çok kızmıştı. Bu yüzden onu, bir hasıra sarar, ateşe sokar çıkarır ve küfre dönmesini putlara tapmasını isterdi. O ise “Asla küfre dönmem (Lâ ilahe illallah Muhammedün Resûlullah) der, yapılan bütün işkencelere büyük bir sabır ve metanetle tahammül ederdi.

Zübeyr bin Avvâm (radıyallahü anh), Allah yolunda kılıç sıyıranlardan ilki idi. Bir gün, durup dururken “Redûlullah yaralandı, öldürüldü!” diye vehimlendi ve hemen kılıcını sıyırıp, Mekke'nin yukarı taraflarında bulunan, Peygamberimizin (aleyhisselâm) yanına koşarak geldi. Peygamber efendimiz O'nu görünce “Ey Zübeyr! Ne var?” diye sordular. O da “Seni yakaladılar, bir zarar yaptılar diye içime doğdu” dedi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz, ona ve kılıcına duâ buyurdular.

İman edenler arttıkça Mekke'de müşriklerin müslümanlara yaptıkları işkenceler çok şiddetlendi. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) Sahâbîlerinin işkenceler altında kıvrandıklarını görünce, “Siz, bari yer yüzüne dağılın!... Yüce Allah, sizi yine toplar!” buyurdu. Eshâb-ı kiram da (radıyallahü anh): “Yâ Resûlallah! Nereye gidelim?” dediler. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) mübârek eliyle Habeş ülkesinin bulunduğu tarafa işâret ederek, “İşte oraya Habeş ülkesine gitseniz iyi olur. Habeş hükümdârının yurdunda hiç kimse zulme uğramaz. Orası doğruluk yurdudur. Allahü teâlâ, sizi belki orada ferahlığa kavuşturur!” buyurdu. Bunun üzerine, aralarında Hazreti Zübeyr bin Avvâm'ın da bulunduğu 15 kişilik ilk Muhacir kâfilesi, müşriklere (puta tapanlara) duyurmadan Mekke'den ayrıldılar. Habeşistan hükümdârı

Necâşî, gelen muhacirlere çok iyi davrandı. Rahat ve huzûrlarını sağladı. Eshâb-ı kirama sorduğu sorulara olgun cevaplar alınca müslüman oldu.

Hazreti Ümmü Seleme diyor ki; “Biz Habeşistanda huzûr içinde yaşarken Necâşî’nin üzerine Habeş’ten bir adam geldi. Saltanatını elinden almak istedi. O adamın, Necâşî’ye üstün gelmesinden korkuyorduk ve çok üzüldük. Çünkü o hükümdâr olsaydı bize hayat hakkı tanımazdı. Necâşî de onun, üzerine yürüdü. Savaş Nil nehrinin öbür tarafında oluyordu. Durum çok kritikdi. Necâşî’nin galip gelmesini istiyorduk. Eshâbdan bazıları: “Kim savaş cephesine gidip bize haber getirecek” deyince; Hazreti Zübeyr bin Avvâm “Ben giderim!” deyince “Peki, sen git” dediler. O, müslümanların yaşı en genç olanı idi. Hazreti Zübeyr bin Avvâm’a bir su tulumu şişirdiler ve göğsüne astılar. Sonra Nil’in üzerinde yüzdü ve orduların karşılaştığı Nil’in öteki tarafına geçti. Onların yanında hazır bulundu. Biz ise Allahü teâlâya, Necâşî için düşmana galip gelmesi ve O’na memleketinde kalması için kudret vermesine duâ ettik. Biz durumun ne olacağını beklerken Zübeyr (radıyallahü anh) uzaktan göründü. Koşuyordu. O elbisesiyle işâret ediyor ve şöyle sesleniyordu: Müjde, Necâşî zafere erişti ve Allahü teâlâ onun düşmanını helak etti ve ona memleketinde kalmaya kudret verdi. Şimdiye kadar onun gibi sevindiğimizi bilmiyorum.

Necâşî, Allahü teâlânın izniyle o kâfiri mağlup ederek sağ sâlim sarayına döndü. Mekke’ye, Resûlullah’ın (aleyhisselâm) yanına gelene kadar biz onun yanında güzel bir hayat sürdük. Sonra Eshâb-ı kiram, Mekke’den Medine’ye hicret edince biz de Habeşistan’dan hicret ettik.”

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), Medine’ye hicret ettiği zaman, Hazreti Zübeyr bin Avvâm’ı, Ensâr’dan Ka’b bin Mâlik ile kardeş yaptı. Hicretten iki yıl sonra Mekke’li müşriklerle Bedir savaşı yapıldı. Bu savaşta müslümanlar 313 kişi, Mekke’li müşrikler 1000 kişi idi. Peygamber efendimiz, Bedir muharebesinde Hazreti Zübeyr bin Avvâm’ı, sağ kanada kumandan tayin etti ve “Melekler, alâmetli ve nişanlıdırlar, siz de kendinize birer alâmet ve nişan yapınız!” buyurdular. Bunun üzerine Zübeyr bin Avvâm (radıyallahü anh) başına sarı bir sarık sardı. Her iki taraf bütün güçleriyle saldırıya geçti. Zübeyr bin Avvâm (radıyallahü anh) buyurdu ki: “Bedir günü ben müşriklerden Ubeyde bin Sâid’le karşılaştım. O baştan ayağa kadar zırha bürünmüş, gözlerinden başka bir yeri görünmüyor ve at üzerinde bulunuyordu. Çocukluktan beri büyük karınlı olduğu için kendisine “Ebû zât-ül-keriş” (karın babası) denirdi. O “Ben Ebû Zât-ül-Kerîş’im. Ben Ebû Zât-ül-Keriş’im” diye meydan okuyordu. Elimdeki mızrağımı hemen onun gözüne sapladım. Ubeyde yıkılıp öldü. Ayağımı yanağına bastım olanca kuvvetimle mızrağımı çekip çıkardım. Fakat mızrağımın iki tarafı eğilmişti.”

Mekkelilerin de katıldığı bu savaş çok şiddetli geçiyordu. Peygamber efendimiz: “Allahım! Şu bir avuç İslâm cemaati helak olursa, artık sana yer yüzünde hiç ibadet olunmaz” diyor, durmadan Allahü teâlâdan yardım diliyor ve O’na yalvarıyordu. Hazreti Zübeyr’in Bedir harbi esnasında gösterdiği kahramanlık çok büyüktü. Vücudunda yaralanmadık bir yer kalmamıştı. Hazreti Zübeyr’in oğlu Urve der ki: “Hazreti Zübeyr bilhassa üç kılıç darbesi almıştı. Bunlardan biri boynunda idi. Yara o kadar derin bir iz bırakmıştı ki, içine parmağımı sokabiliyordum.” Bedir muharebesi müslümanların galibiyetiyle neticelenip, 14 Eshâb-ı kiram şehîd oldu. 70 müşrik öldürüldü.

Mekkeli müşrikler bu yenilgiyi unutamamış bir yıl sonra tekrar Medine’ye hareket etmişlerdir. Uhud’da iki ordu yine karşılaştı. Uhud gazâsı hicretin üçüncü senesinde vukû’ buldu. Bu muharebede fedâkârlık gösterenlerin en meşhûrları arasında Hazreti Zübeyr ile Hazreti Ebû Dücane de bulunuyordu. Uhud muharebesi başlarken, müşriklerden (puta tapanlardan) deve üzerinde bir adam meydana çıktı. Çarpışmak için er diledi. Herkesin kendisinden çekindiğini, geri durduğunu görünce, dileğini üç kere tekrarladı. Bunun üzerine Hazreti Zübeyr bin Avvâm, başına sarı bir sarık sararak meydana yürüdü. Birden devenin üzerine sıçrayıp, kâfirin boğazına sarıldı. Deve üzerindeki bu mücâdele devam ederken, Peygamber efendimiz “Onu yere düşür” buyurdu. Hazreti Zübeyr bin Avvâm o müşriki yere düşürdü. Üstüne çöküp boynunu kesti. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) “Eğer, Zübeyr, onun karşısına çıkmasaydı, halkın çekindiğine, sakındığına bakıp, ben çıkacaktım.” buyurdu. Teke tek mücadelelerden sonra savaş iki tarafın hücumuyla başladı. Hazreti Zübeyr bin Avvâm ve Mikdâd bin Esved, Mekkeli süvarileri karşılayıp, bozguna uğrattılar. Hazreti Zübeyr bin Avvâm ve Mikdâd bin Esved, biner süvariye denk tutulurdu. Hazreti Zübeyr bin Avvâm, müşriklerin sancaktarı, olan Kilâb’ı öldürdü ve 7 arkadaşı ile Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) yanında şehîd oluncaya kadar ayrılmamak üzere yemîn ettiler. Müşriklerin okçuları, Peygamber efendimizi ok yağmuruna tutunca, Eshâb-ı kiram Peygamber efendimizi (aleyhisselâm) ortalarına aldılar. Atılan oklar Peygamber efendimizin sağından solundan geçiyor, ya önüne düşüyor veya

arkasından aşıp geçiyordu. Mekkeli müşrikler Resûlullahı (aleyhisselâm) her yandan kuşattılar. Hazreti Zübeyr bin Avvâm ve arkadaşları, Peygamber efendimizin etrâfında pervane gibi dönerek, gelen oklara, kılınclara vücutlarını siper ettiler. Pek çok Eshâb-ı kiram çarpışa çarpışa şehîd oldu. Düşman gerilemişti, zafere yaklaşılmıştı. Zafer sevinciyle yerlerini terk eden sahabenin (radıyallahü anh) bulundukları yerden, düşman süvarileri saldırıya geçti ve Peygamber efendimize kadar sokuldular. Peygamberimiz (aleyhisselâm) yaralandı. Eshâb-ı kiram hemen toplandı, neticede savaş tekrar müslümanların lehine döndü.

Muharebe bitmişti. Peygamber efendimizin vefâtı şayiası Medine'ye ulaşınca, Hazreti Safiyye hatun hemen Uhud'a hareket etti. Uhud meydanına gelince, oğlu Hazreti Zübeyr'i ve Hazreti Ali'yi görüp, önce Resûlullahın (aleyhisselâm) halini sordu. Hazreti Ali "Hamd olsun iyidir" deyince ferahladı. Fakat Hazreti Safiyye "Bana onu göster" deyince, Hazreti Ali, Peygamber efendimizi işâretle gösterdi. Peygamberimiz yaralı idi. Peygamberimizin sağ olduğuna şükretti. Hazreti Safiyye, baba-anne bir kardeşi olan, Hazreti Hamza'nın durumunu da görmek istiyordu. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) Hazreti Safiyye'nin gelmekte olduğunu görünce, Hazreti Zübeyr bin Avvâm'a: "Anneni geri çevir, kardeşinin cesedini görmesin" buyurdu.

Zübeyr bin Avvâm (radıyallahü anh) "Anneciğim! Resûlullah (aleyhisselâm) geri dönmenizi emrediyor" deyince, Hazreti Safiyye: "Eğer ona yapılanı bana göstermemek için geri döneceksem, zaten ben kardeşimin cesedinin kesilip biçildiğini öğrenmiş bulunuyorum. O, bu musîbete Allah yolunda uğramış bulunuyor. Biz Allah yolunda bundan daha beter olanlarına da râzıyız. Sevâbını Allahü teâlâ'dan bekliyeceğiz. İnşaallah sabredip, katlanacağız" dedi. Hazreti Zübeyr bin Avvâm, gelip bunu bildirince, Peygamberimiz (aleyhisselâm) "Öyle ise bırak görsün" buyurdu. Hazreti Safiyye, Hazreti Hamza'nın cesedinin yanına oturup sessizce ağlamaya başladı. Onunla, Peygamber efendimiz de sessizce ağladılar.

Hazreti Zübeyr bin Avvâm anlatır: "Annem yanında getirdiği iki hırkayı çıkarıp: "Bunları, kardeşim Hamza için getirdim. Onu bunlara sarınız" dedi. Hazreti Hamza'yı kefenlediler ve Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Ali ve Hazreti Zübeyr bin Avvâm kabre indirdiler. Aynı kabre, onun gibi şehîd olan, Hazreti Abdullah bin Cahş'ı da koydular.

Uhud'dan dönüşte, Peygamber efendimiz yolda münâfıklardan Ebû Azzeel Cumehi'yi yakaladı. Resûlullah (aleyhisselâm) onu Bedir'de esîr etmişti. Sonra onu lütfederek öldürmemişti. O şöyle dedi: "Yâ Resûlallah (aleyhisselâm) beni bırak." Resûlullah da (aleyhisselâm) şöyle buyurdu: "Vallahi bundan sonra artık sen Mekke'de ellerini okşayıp Muhammed'e (aleyhisselâm) iki kere hile ettim diyemiyeceksin, Ey Zübeyr, boynunu vur" o da boynunu vurdu.

Hicretin 5. (m. 626) yılında yahudilerin fesadı ve devamlı tahrikleri ile bütün müşrik arablar, Mekke'li müşrikler ile birleşerek Medine'ye kadar gelip Peygamber efendimize saldırdılar. Peygamberimiz (aleyhisselâm), müşriklerin geleceklerini haber alıp, Medine'nin etrâfına hendek kazdırdılar. Hazreti Zübeyr'in oğlu Abdullah şöyle anlattı: "Biz çocuk idik ve savaş esnasında Peygamberimizin hanımlarının bulunduğu yerdeydik. Hazreti Seleme'nin oğlu Amr ile nöbetleşe birbirimizin omuzuna çıkıyor ve muharebeyi seyrediyorduk. Ben arkadaşımın omuzuna çıktıkça babam Zübeyr bin Avvâm'ın (radıyallahü anh) harbettiğini görüyordum."

Hazreti Câbir bin Abdullah der ki: "Hendek günü iş ağırlaşınca Resûlullah (aleyhisselâm) "Bize, Benî Kureyza'nın tutum ve davranışını öğrenip gelebilecek bir kişi yok mu?" diye sordular Zübeyr bin Avvâm (radıyallahü anh) "Ben, gider, öğrenir gelirim" dedi. Gidip onların tutum ve davranışlarını öğrenip geldi. Yine işler ağırlaşınca Resûlullah (aleyhisselâm) "Bize, Benî Kureyza'nın tutum ve davranışını öğrenip gelebilecek bir kişi yok mu?" diye sordular. Yine Zübeyr bin Avvâm: "Ben, gider, öğrenir, gelirim" dedi. Gidip onların tutum ve davranışlarını öğrenip geldi. Ve: "Yâ Resûlallah (aleyhisselâm) Onları, kalelerini tamir, harp tâlimleri ve manevraları yaparken gördüm. Ayrıca, hayvanlarını derleyip toparlıyorlardı," Şeklinde arz etti. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhisselâm) "Her peygamberin bir havarisi (samimi dostu) vardır. Benim havarim Zübeyr'dir" buyurdu. Benî Kureyza Yahudilerinin tutum ve davranışlarını gözetlemek ve öğrenmek üzere, Peygamber efendimizin gönderdiği kişilerin ilki Hazreti Zübeyr bin Avvâm idi.

Hendek savaşında da müşrikler bozguna uğradılar. Medine'de oturan Yahudiler, Eshâb-ı kirama (radıyallahü anh) arkadan saldırarak anlaşmayı bozdular. Peygamberimiz de savaşdan sonra, onları Medine'den çıkardılar. Yahudiler Hayber kalesine toplandılar. Peygamberimiz (aleyhisselâm) Hendek savaşından sonra Hayber üzerine yürüdüler. Hayberde, meşhûr yahudi Cengaveri Merhab kaleden çıkarak er diledi.

Hazreti Ali çıkarak Merhabı öldürdü. Merhab'ın katlinden sonra O'nun oğlu Yasir, babasının intikamını almak için meydana çıkarak; "Bana karşı gelecek var mı?" diye bağırdı. Hazreti Zübeyr, hemen atını sürerek onu karşıladı ve ikisi de şiddetli bir muharebeye tutuştular. Oğlunun bu hareketini seyreden Hazreti Safiyye, Resûl-i Ekrem'e (aleyhisselâm) yaklaşıp "Yâ Resûlallah! Oğlum şehîd oluyor mu?" diye sordu. Resûl-i Ekrem de "Hayır" buyurdu. Resûl-i Ekrem'in bu beyanından bir kaç dakika sonra Hazreti Zübeyr, hasmının kellesini uçurdu. Zübeyr bin Avvâm (radıyallahü anh) Hayber savaşında da büyük kahramanlıklar gösterdi. Neticede Hayber kalesi de alındı. Bundan sonra Mekke'yi fethetmek için hazırlıklar yapıldı. Peygamber efendimizin (aleyhisselâm), Mekke'yi fethetmek için hazırlık yaptığını bildiren bir mektûbun, bir kadın vasıtası ile, gizlice Mekke'ye gönderildiğini Cebrâil aleyhisselâm haber verdi. Sâre adındaki bu kadın, bu mektûbu, başına yerleştirdikten sonra, üzerinden saçlarını bölükler halinde örerek mektûbu gizledi ve Kureyşlilere teslim etmek üzere yola çıktı.

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), Hazreti Ali, Hazreti Zübeyr ve Hazreti Mikdâd bin Esved'e "Acele gidiniz! Hah bahçesine vardığınızda, orada, yanında bir mektûb bulunan hayvan üzerinde bir kadın bulacaksınız. Mektûbu ondan alınız ve bana, getiriniz! Kadını, serbest bırakınız. Mektûbu vermek istemezse, boynunu vurunuz" buyurdu. (Hah; Medine ile Mekke arasında bir yer olup, Medine koruları ndandır)

Hazreti Ali ve arkadaşları, durmadan at koşturarak Hah bahçesine vardılar. Kadın orada idi. Hazreti Ali kadına: "Yanında götürmekte olduğun mektûb nerede?" diye sordu. Kadın: "Benim yanımda mektûb falan yok" dedi. Kadının eşyalarını aradılar, mektûbu bulamayınca geri dönecek oldular. Hazreti Ali "Resûlullah (aleyhisselâm) bize, senin yanında mektûb olduğunu söyledi. Ya mektûbu çıkarırsın veya tepene kılıcı indiririm" buyurdu. Kadın yemînler ederek, inkâra devam ettiyse de, Hazreti Ali ve arkadaşlarının işi sıkı tuttuğunu anlayınca, Kadın: "Yüzünü başka tarafa çevir" dedi. Hazreti Ali yüzünü çevirince kadın mektûbu çıkardı. Kadını emir gereğince serbest bıraktılar. Mektûbu Peygamber efendimize getirdiler.

Fetih hazırlıkları tamamlanınca Hicretin sekizinci senesinde Resûl-i Ekrem'in (aleyhisselâm) kumandasında hareket eden binlerce Mücâhid Mekke'ye doğru ilerledi. Hazreti Zübeyr, bu hareket esnasında Resûl-i Ekrem'in sancağını taşıyordu. Peygamberimiz (aleyhisselâm) askerlerini Zî Tuva denilen yerde bölüklere ayırdı. Bir kısmını Zübeyr bin Avvâm'ın (radıyallahü anh) emrine vererek Mekke'nin Kudâ tarafından girmelerini emir buyurdular.

Mekke'li müşrikler Mekke'yi harpsiz teslim ettiler. Mekke'nin fethinden sonra Huneyn vadisinde Hevazin müşrikleriyle savaşıldı. Bu savaşta Hevazin kabilesi mağlup olarak geriye çekilmeye başladı. Kabilenin ileri gelenlerinden Mâlik bin Avf gitti ve iki dağ arasında yüksek bir mevzide arkadaşlarına: "Durunuz ki zayıflarınız yürüsün ve geride kalanlar bize yetişsinler" dedi. Hezimete uğrayanlar gelip onlara kavuşuncaya kadar orada durdular. Mâlik, gelenlere sordu: "Geriye bakın neler görüyorsunuz" Onlar da: "Uylukları uzunca bir süvari görüyoruz mızrağını omuzu üzerine koymuş ve başına bir kırmızı sarık bağlamıştır." Bunun üzerine Mâlik bin Avf şöyle dedi:

"İşte o, Zübeyr bin Avvam'dır (radıyallahü anh). Putlara yemîn ederim ki elbette o size ulaşır. Onun için yerinizde sıkı durunuz ayrılmayınız." Hazreti Zübeyr bin Avvâm, o iki dağ arasındaki tepelik yerin dibine vardı, Hevazinliler onu gördüler. Yetişip, onlara saldırdı, oradan çıkartıp uzaklaştırıncaya kadar onlarla cenk etti.

Zübeyr bin Avvâm (radıyallahü anh), Taif Muhasarasına, Tebük seferine ve Veda Haccı'na iştirâk etmiştir.

Mısır'ın kalbi olan Fustat şehrini zaptetmek için Amr İbn'il-Âs (radıyallahü anh) Hazreti Ömer'den dörtbin kişilik kuvvet istediğinde Hazreti Ömer Ona dört kişi göndermiştir ki, bunlar: Hazreti Zübeyr bin Avvâm, Hazreti Mikdâd bin Esved, Hazreti Ubâde bin Sâmit ve Hazreti Mesleme bin Muhalled'dir. Zübeyr bin Avvâm, yedi aylık muhasaradan sonra Fustat şehrini zabtetmeye muvaffak olmuştur. Sonra İskenderiyye üzerine yürüyerek burasının da alınmasında büyük rol oynamıştır.

Hazreti Zübeyr bin Avvâm, 36. (m. 656) târihinde yapılan Deve vak'asında Hazreti Ali tarafında olmayıp, Hazreti Âişe'nin ordusunda çarpıştı. Hazreti Talha da Hazreti Ali'nin karşı tarafında bulundu. Sonra harbden çekilen Hazreti Zübeyr, namaz kılarken İbn-i Cermuz tarafından şehîd edildi. Şehîd olduğunda 67 yaşında bulunuyordu. Hazreti Ali, Hazreti Zübeyr'in vefâtına çok üzülmüş olup, cenâze namazını bizzat kendisi kıldırdı.

Hazreti Zübeyr bin Avvâm, uzun boylu, beyaz tenli, zarif (kibar) bir kimse idi. Emânete son derece riâyet eder, hassasiyet gösterirdi. Hazreti Zübeyr bin Avvâm kendisine

emânet edilen şeyleri saklamak için ne yapacağını şaşırırdı. Nitekim, bir çok sahabe, mallarından başka, çocuklarını da Zübeyr bin Avvâm'a (radıyallahü anh) emânet ederlerdi. Ticâret ve ziraat ile meşgûl olurdu. Medine'nin en zenginlerinden sayılırdı. Medine etrâfındaki arsalardan başka Basra, Kûfe ve Mısır'da da bir hayli emlâki vardı.

Etrâfındaki fakirlerin hepsinin maişetini temin etmek husûsunda büyük gayretler sarf etmiştir. Borç para isteyene borç para verir, cihâd'a gitmek isteyenleri Allah rızası için techîz ederdi (donatırdı). Zekâtını zamanında ve muntazaman verirdi. Bütün servetine ve zenginliğine rağmen, O, son derece sade yaşardı; Sade giyinir, sade yemek yer ve zinet eşyasına iltifât etmezdi. Ancak, silâhına hassasiyet gösterirdi. Bu itibarla kılıcının kabzasını gümüşten yaptırmıştı.

Zübeyr bin Avvâm beş defa evlendi ve bu evliliklerinden onsekiz çocuğu oldu. İlk hanımı, Esma binti Ebû Bekir idi. Ondan, Abdullah, Urve, Münzir, Haticet'-ül-Kübra, Ümm-ül-Hasen ve Aişe isimli çocukları doğmuştur. İkinci hanımı, Ümmü Hâlid bin Saîd idi. Ondan da, Hâlid, Ömer, Hatîbe, Sevde ve Hind isimlerindeki çocukları olmuştur. Üçüncü hanımı, Rebab binti Uneyfdir. Ondan Mus'ab, Hamza ve Remle isimlerindeki çocukları olmuştur. Dördüncü hanımı ise, Zeyneb binti Beşîr idi. Ondan da Ubeyde, Cafer ve Hafsa isimlerindeki çocukları oldu. Nihâyet beşinci hanımı, Ümmü Gülsüm binti Ukke olup ondan yalnız Zeyneb isminde bir kızı olmuştur. Hazreti Zübeyr bin Avvâm'ın çocukları içinde Abdullah'ın; babası ile Yermük muharebesine katıldığı en büyük oğlu olduğu ve Medine'de doğan ilk Muhacir çocuğu olduğu için husûsî bir yeri vardı. Bu yüzden Hazreti Zübeyr bin Avvâm, servetinin üçte birini ona bırakmıştı.

Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden:

"Birinizin ipi alıp odun yüklenerek satması ve Allah'ın onun yüzünü ak etmesi dilencilikten hayırlıdır. İstediği kimseden birşey alsın veya almasın böyledir."

"Bilmediğini hadîs olarak söyleyen, Cehennemde azâb görecektir."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-A'lâm cild-3, sh. 43

2) Hilyet-ül-evliyâ cild-1, sh. 89

3) Târîh'-ül-hamîs cild-1, sh. 172

4) Sıfat-üs-safve cild-1, sh. 132

5) Kâmûs-ul-a'lâm cild-4, sh. 2411

6) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-3, sh. 100

7) İzâlet-ül-hafâ cild-1, sh. 275

8) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 1089, 1090

9) Eshâb-ı Kirâm sh. 415

10) Müsned-i Ahmed bin Hanbel cild-1, sh. 164

11) Sahîh-i Buhârî, Fedâil-üs-sahâbe

12) Sahîh-i Müslim, Fedâil-üs-sahâbe